ياشىسۇن ئازاتلىق، دوستلۇق ۋەتىنى تەمىلككە يول ئاچقان سوۋېتلەر ئېلى!

بىزنىڭ ۋەتەن

1987 ژىل مارت №6(248)

باھاسى 2 تىيىن

چەت ئەللەردىكى ۋەتەنداشلار بىلەن مەدەنىي ئالاقە باغلاش قازاق «ۋەتەن» جەمىيىتىنىڭ گېزىتى

گېزىت 1976 — ژىلى دېكابىردىن چىقىۋاتىدۇ.

ئىنسانىيەت ھاياتىدىكى يېڭى دەۋر

بۇ كۈنلەردە سوۋېت خەلقى، ئۇلۇغ ئوكتەبر سوتسىيالىستىك ئىنقىلاۋىنىڭ يەتمىش ژىللىغى بەيرىمىنى قارشى ئېلىش ئۈچۈن قىزغىن تەييارلانماقتا.

بۇ مۇناسىۋەت بىلەن سوۋېت ئىتتىپاقى كوممۇنىستىك پارتىيەسى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ سوۋېت خەلقىگە بېغىشلىغان مۇراجىيىتىدە جۈملىدىن مۇنداق دېيىلگەن:

... بىزنىڭ ئىنقىلاۋىمىز — ئىنسانىيەت ھاياتىدا يېڭى دەۋر باشلانغانلىغىدىن خەۋەر بەرگەن 20 — ئەسىرنىڭ ئەڭ مەشھۇر ۋاقىئەسى. ئۆتكەن ۋاقىت ئۇنىڭ تەڭدىشى يوق ئەھمىيىتىنى چوڭقۇر ئېچىپ بەردى، سوتسىيالىستىك جەمىيەت تەرەققىياتى ئېچىپ بېرىۋاتقان گىگانت ئىمكانىيەتلەرنى يورۇتتى.

...بىزنىڭ ئاڭ سېزىمىمىزدە، بىزنىڭ ھېسسىياتلىرىمىزدا ئوكتەبر — ئۇ سوۋېت ئادەملىرىنىڭ ئەڭ ژۇقۇرى پەخرىدۇر. ئىنقىلاپ ئامىمىنىڭ تارىخىي ئىجادىيىتىنىڭ مىسلى كۆرۈلمىگەن پەرۋازىغا، كاپىتالىستلار ۋە پومېشچىكلار ئېكسپلوئاتاتسىيەسىنىڭ بويۇنتۇرۇغىنى ئېلىپ تاشلىغان غالىپ خەلقىنىڭ زەپەر پەيتىدۇر.

روسسىيەنىڭ ئىشچىلار سىنىپىنى، ئەمگەكچىلىرىنى ئىنقىلاپ جاسارىتىگە ئاتلاندۇرغان بولشېۋىكلار پارتىيەسىنىڭ بېشىدا ۋلادىمىر ئىلىچ لېنىن تۇردى. ئۇنىڭ نەزەرىيەۋىي ئوي — پىكرى، ئۇنىڭ ئەخلاقىي ئۈلگىسى ئۇنىڭ ئىنتايىن زور پائالىيىتىنىڭ مېۋىلىرى ئەسىرلەر بويى ياشايدۇ.

ئۇلۇق ئوكتەبر بۈگۈن بىزنىڭ ئىشلىرىمىزدا داۋام قىلماقتا. مەملىكىتىمىزدە ئۆزگەرتىپ قۇرۇش، ئۆز ماھىيىتى بويىچە ئىنقىلاۋىي ئىجاتكارلىق ئىش قانات يايماقتا. ئۇنىڭ مەخسىتى — سوتسىيالىستىك جەمىيەت تەرەققىياتىنى چاپسانلىتىشتىن ئىبارەت.

... بىزنىڭ مەملىكىتىمىز — سوتسىيالىزم ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان بىرىنچى مەملىكەت.

ئوكتەبر غالىبىيىتى ئادەملەرنىڭ ئىجتىمائىي مەئىشىيتىنىڭ تارىخىي جەھەتتىن مىسلى كۆرۈلمىگەن ئاساسلىرىنى: سەياسەتتە — ئەمگەكچىلەرنىڭ ھاكىمىيىتىنى، ئىختىساتتا — ئىشلەپ چىقىرىش ۋاستىلىرىغا جەمىيەت مۈلۈكچىلىگىنى، ئادەملەر مۇناسىۋەتلىرىدە — كوللېكتىۋىزمنى ۋە ئۆز ئارا يولداشلىق ياردەملىرىنى مۇستەھكەم ئورناتتى. بۇ ئىنقىلاۋىي ئۆزگىرىشلەردە سوتسىيالىستىك تۈزۈمىنىڭ ئاساسلىرىنىڭ ئاساسى، ھاياتىي كۈچلىرىنىڭ تۈگىمەس مەنبەلىرى ئەكىس ئېتىلگەن.

سوتسىيالىستىك قۇرۇلۇش داۋامىدا بىزنىڭ مەملىكىتىمىز قۇدرەتلىك ئىختىسادىي ۋە ئىلمىي — تېخنىكىلىق پوتېنسىيالغا ئىگە قۇدرەتلىك ئىندۇستريال دولەتكە ئايلاندى.

ئىنقىلاپ بىزنىڭ مەملىكىتىمىزدە مىللىي مەسىلىنى ھەل قىلىشنىڭ ئاساسلىرىنى سېلىپ بەردى. سوۋېت ھاكىمىيىتى ژىللىرى ئىچىدە خەلىقلەرنىڭ باراۋەرلىگى، ئۇلارنىڭ قېرىنداشلىق ھەمكارلىغى ئەمەلىياتتا مۇستەھكەم ئورنىدى. بارلىق جۇمھۇرىيەتلەرنىڭ ئىختىسادى ۋە مەدەنىيىتى كۆتىرىلدى. ئۆزىنىڭ ئۇمۇمىي مۇۋاپپەقىيەتلىرىگە پەخىرلىنىدىغان ۋە سوتسىيالىستىك غالىبىيەتلىرىنى ھەر قانداق سۇيقەستلەردىن قوغداشقا تەييار تۇرغان بىر پۈتۈن سوۋېت خەلقى ۋۇجۇتقا كەلدى.

بىز ئىنقىلاۋىمىزنىڭ تەسىرى ئاستىدا چوڭقۇر ئۆزگەرگەن دۇنيادا ياشاۋاتىمىز. ھازىرنىڭ ئۆزىدىلا ئىنسانىيەتنىڭ ئۈچتىن بىر قىسمىدىن ئوشۇغىراغى كاپىتالىستىك ئېكسپلوئاتاتسىيە زەنجىرلىرىنى پاچاقلاپ تاشلىدى. سوتسىيالىزم موجۇت، دۇنياۋىي سىستېما سۈپىتىدە ياشىماقتا، تەرەققىي ئەتمەكتە. ئەندى مۇستەملىكىچى جاھانگىرلەر يوق — ئۇنىڭغان ياش سوۋېرېن دولەتلەر بار.

ئوكتەبرنىڭ يەتمىش ژىللىغى ئادەمزات ئۆزى ئامان قېلىش پروبلېمىسى ئالدىغا قويۇلغان چاغدىكى ۋەزىيەتتە كېلىۋاتىدۇ. دۇنيانىڭ — قارىمۇ-قارشى، بىراق بىر پۈتۈن ۋە ئۆز ئارا ئالاقىدار دۇنيانىڭ — كېلەچىگى ھازىر بەلگۈلەنمەكتە. پلانېتا يادرو ئۇرۇشى خەۋپىدىن قۇتۇلالايدۇ ۋە قۇتۇلۇشى لازىم. بارلىق خەلىقلەرگە بېخەتەرلىك، مۇستەقىللىك ۋە تەرەققىيات شارائىتىدىكى ھايات تەمىنلىنەلەيدۇ ۋە تەمىنلىنىشى لازىم.

بۈگۈنكىدەك ئەرسىلەر بىزگە — س س س ر غا، سوتسىيالىزمغا باغلىق ئەمەستۇر. لېكىن، باغلىق بولغان ئەرسىلەرنى بىز ئەمەلگە ئاشۇرىمىز ۋە تولۇغى بىلەن ئەمەلگە ئاشۇرىمىز.

پارتىيەمىز بىلەن دولىتىمىزنىڭ دۇنياۋىي سەياسىتىدىكى يولى — ئىزچىل تېچلىقپەرۋەرلىكتۇر. بىز خەلىق ئارا پروبلېمىلارغا يېڭىچە سەياسىي پىكىر قىلىشقا ئەمەل قىلغان ھالدا، رېئالىستىك، ئەۋرىشىم ياندىشىۋاتىمىز. بىز ئۈچىنچى مىڭ ژىللىقنىڭ بوسۇغىسىدا دولەتلەر قوراللىنىشنىڭ كوسموسقا چىقىرىلىشىغا يول قويماسلىق، ئۇنى قىسقارتىش ۋە ئاخىرىدا يەر يۈزىدە يوقىتىش ئۈچۈن، يادرو قوراللىرىنى ئېرى تاشلىشى ئۈچۈن ئىشنى ئېخشىماي زورگۈزىدىغان بولىمىز.

كپسس مەركىزىي كومىتېتى «ئۇلۇق ئوكتەبر سوتسىيالىستىك ئىنقىلاۋىنىڭ يەتمىش ژىللىغىغا تەييارلىق كۆرۈش توغرىلىق توختام» قوبۇل قىلدى.

قازاق «ۋەتەن» جەمىيىتى كونفېرېنسىيەسى

يېقىندا ئالمۇتا شەھىرىدە چەت ئەللەردىكى ۋەتەنداشلار بىلەن مەدەنىي ئالاقە باغلاش قازاق «ۋەتەن» جەمىيىتىنىڭ ئۈچىنچى كونفېرېنسىيەسى بولۇپ ئۆتتى.

كونفېرېنسىيەگە «ۋەتەن» جەمىيىتىنىڭ پايتەختتە، ئوبلۇسلاردا تۇرۇشلۇق ئاكتىۋلىرى، مەدەنىيەت، پەن، سەنئەت ۋە جامائەت ئەرباپلىرى قاتناشتى. «ۋەتەن» جەمىيىتى باشقارمىسى رەئىسىنىڭ بىرىنچى ئورۇنباسارى ش. ج. جەنبېكوۋ جەمىيەتنىڭ يېقىنقى ژىللار ئىچىدىكى خىزمەتلىرى ھەققىدە دوكلاد بىلەن سۆزگە چىقتى. دوكلاد بويىچە قوشۇمچە سۆزگە چىققانلار «ۋەتەن» جەمىيىتى خىزمىتىنىڭ نەتىجىلىك بولغانلىغىنى قانائەتلىنەرلىك ھېسسىيات بىلەن ئاتاپ ئۆتۈشتى. ئۇلار «ۋەتەن» جەمىيىتىنىڭ چەت ئەللەردىكى ۋەتەنداشلارغا كۆرسىتىۋاتقان ئىزگۈ مەدەنىي خىزمەتلىرىنى يەنىمۇ كەڭ مىقياستا داۋاملاشتۇرۇش لازىملىغىنى تەكىتلەشتى. بۇ تەشەببۇس قوللاپ — قۇۋۋەتلەنگەن ھالدا تېگىشلىك قارار قوبۇل قىلىندى.

كونفېرېنسىيە كۈن تەرتىۋى بويىچە تەشكىلىي ئىشلار قارالدى. «ۋەتەن» جەمىيىتى باشقارمىسى پرېزىدىيۇمىنىڭ رەئىسلىگىگە قازاقستان پەنلەر ئاكادېمىيەسىنىڭ ئاكادېمىگى ئىسمېت كېكېنبايى ئوغلى كېكېنبايېۋ سايلاندى. «ۋەتەن» جەمىيىتى باشقارمىسى پرېزىدىيۇمى رەئىسىنىڭ بىرىنچى ئورۇنباسارلىغىغا شەگبىرېي جەنبېك ئوغلى جەنبېكوۋ، ئورۇنباسارلىغىغا مۇرات ئىسا ئوغلى ئىسىن، مەسئۇل كاتىپلىغىغا مامان جۈنىس ئوغلى جۈنىسوۋ يولداشلار سايلاندى.

كونفېرېنسىيە ۋەكىللىرى چەت ئەللەردىكى ۋەتەنداشلارغا بېغىشلاپ مۇراجىئەتنامە قوبۇل قىلدى.

كونفېرېنسىيەدە ياسالغان دوكلاد ھەققىدە ۋە مۇراجىيەتنامىنى گېزىتىمىزنىڭ كېلەر ساندىن ئوقۇشقا بولىدۇ.

دەسلەپكى قەدەم

بۇ كۈنلەردە ئېلىمىزدا دولەتلىك قوبۇل قىلىش ئىشى قىزغىن ئېلىپ بېرىلماقتا. جۇمھۇرىيىتىمىزدە بۇ كەبى مەزمۇنلۇق ئىشقا دەسلەپ قەدەم قويغان سانائەت — كارخانىلىرىنىڭ بىرسى — چىمكەنتتىكى «ۋاسخود» تىكىنچىلىك فابرىكىسى.

سۈرەتتە: (ژۇقۇرىدا) قازاقستان كومسومولى 16 — سىيېزىنىڭ دېلېگاتى، تىكىنچىلىك سېخىنىڭ برىگادىرى بىبىگۈل ئارقابايېۋا؛ (تۆۋەندە) فابرىكا كوللېكتىۋى غەمخورلۇغىدىكى №11 ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى تىكىنچىلىك سېخىدا كېلىپ ئەمگەك دەرسىنى ئۆتكۈزمەكتە.

سۈرەتنى چۈشەرگەن ن. جۇبانوۋ.

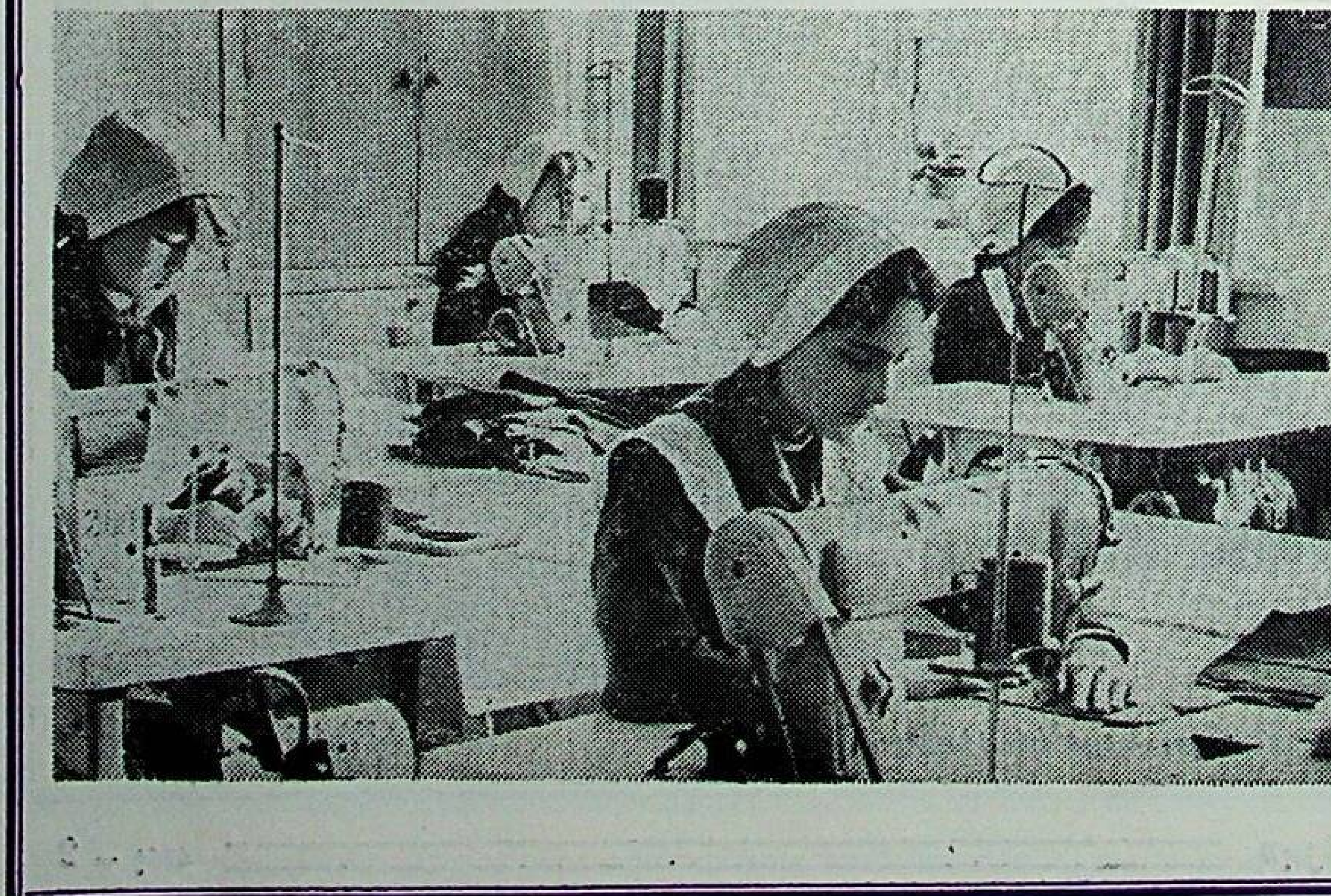

قېرىلار ئۆيى

قېرىلار ئۆيى بار دېسە، كوپ ئادەملەر ئۇنداقمۇ بولامدۇ، دەپ ھەيران بولۇشى ھەجەپ ئەمەس.

بىر كۈنى پايتەختىمىزنىڭ كابلۇكوۋا كوچىسىدا كېلىۋېتىپ شۇنداق بىر ئۆيگە كوزۇم چۈشتى. بۇ يورت قەۋەتلىك، ھەشەمەتلىك بىنانى سوراپ بىلسەم، قېرىلار بىلەن ئاكالارنىڭ ئالمۇتا شەھەرلىك ئىنتېرناتى- دارىل ئاجىز ئىكەن. تولۇغراق تونۇشۇپ موشۇ ئۆي توغرىلىق يازغىم كەلدى.

— ئىنتېرناتىمىز توغرىلىق يازسىڭىز بولىدۇ،— دېدى مېنى ئىللىق چىراي بىلەن قارشى ئالغان دىرېكتور.— سىزنى بىر- ئىككى ئادەم بىلەن تونۇشتۇرۇپ قوياي، شۇلار بىلەن سوزلىشىپ كورەرسىز.

بىز يورۇق بولمىگە كىردۇق. يەرگە پايانداز سېلىنىپ تامغا گىلەم ئېسىلغان، بىر بۇلۇڭدا توڭلاتقۇچ تۇرۇپتۇ، رادىوسىمۇ بار. خانە پاكىزلىقى، سەرەمجانلىقى بىلەن كىشىنىڭ دىققىتىنى جەلىپ قىلىدۇ. ئۇنىڭدا يېشى سەكسەنگە تاقاپ قالغان ھايات ماھمۇت قىزى شاياخمەتوۋا تۇرىدىكەن.

ھايات ھەدە سوزىنى مۇنداق باشلىدى:

— بىزگە موشۇنداق شەرت- شارائىتلار يارىتىپ بەرگەن ھوكۇمىتىمىزگە رەخمەت. مەن ئۆزەمنى مىسالغا ئالاي، كوپ ژىل خىزمەت قىلدىم، يېشىم يېتىپ، قېرىدىم. ئېچىندىغان يېرىم يوق. لېكىن ماغدۇرۇڭ كەتكەندە يالغۇز قالغان قانداق يامان. مەن بولسام يالغۇز ئەمەسمەن، بۇ يەردە بىزگە بارلىق شارائىت يارىتىلغان.

مەزكۇر قېرىلار ئۆيى 1965- ژىلدىن بۇيان ئىشلەپ كېلىۋېتىپتۇ. ھازىر بۇ يەردە ھەر تۇرلۇك مىللەتتىن تەركىپ تاپقان 500دىن كوپرەك قېرىلار بىلەن ئاجىزلار تۇرىدۇ. قېرىلارنىڭ ياش ئالاھىدىلىكلىرى، تەن سالامەتلىكىگە قاراپ 7 كورپۇس ئاجرىتىلغان. ھەر- بىر كورپۇستا 80دىن ئوشۇق ئادەم تۇرىدۇ. بولمىلىرى ئىككى، ئۈچ، تورت كىشىلىك.

— ئائىلىلىك قېرىلارمۇ بار،— دەيدۇ ھ. شاياخمەتوۋا.— ھەممىسىنىڭ شارائىتىمۇ دەل مېنىڭ شارائىتىمدەك. بۇ يەردە ياشايدىغان ئادەملەرنىڭ تامىغى، قىشلىق، يازلىق كىيىمى، كۈندىلىك تۇرمۇشىغا كېرەكلىك نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى دولەت غەمخورلىغىدا. ھەربىر كورپۇستا ۋاننا، دۇش، ھەر بىر قەۋەتتە كىتاپلار ئۆيىغى، رەڭلىك تېلېۋىزور بار. ئومۇمىي ئاشخانىدا تەملىك تاماقلار تەييارلىنىدۇ. ماگالمايدىغان قېرىلارنىڭ بولمىسىگە تاماقنى كۆتكۈچىلەر ئەكىلىپ بېرىدۇ. ياشانغانلارنىڭ ھەممىسى دېگىدەك ساۋاتلىق. ئۇلارنىڭ ئېلىمىزدىكى، خەلىق ئارادىكى ئەھۋاللارنى بىلىپ تۇرۇش ئۈچۈن يېڭى گېزىت- ژۇرناللار ئوز ۋاقتىدا يەتكۈزۈلۈپ تۇرىلىدۇ. ئۇنى ئوقۇش ئىمكانىيىتى يوقلارغا مەخسۇس ئادەملەر ئوقۇپ بېرىدۇ.

ئىنتېرناتنىڭ زالىدا بولدۇق. ئۇنىڭدا بەيرەم كۈنلىرى تەنتەنىلىك ژىغىنلار ئوتكۈزىلىدۇ. قېرىلارنىڭ تەلىۋى بويىچە ھەر خىل كەچلەر بولۇپ تۇرىدۇ. «قازاق كونسېرت» ئارتىستلىرى، «گۇلدىر» ئانسامبىلىنىڭ كولېكتىۋى، باشقا سەنئەت ماھىرلىرى، مەكتەپ بالىلىرى ئويۇن كورسىتىپ، كوڭۇللىرىنى كوتىرىدىكەن.

ياشانغانلار ئۆيىدىكى ياخشى ئەنئەنىنىڭ بىرى- بۇ يەردىكى ھەر بىر كىشىنىڭ تۇغۇلغان كۈنىنى خاتىرىلەش بولۇپ، ئۇلارغا سوغىلار بېرىشىدۇ.

قېرىلار ئۆيىدە تۇقۇش سېخى، كونۋېرت ياساش، مېۋە- چېۋە مەھسۇلاتلىرىدىن كونسېرۋا تەييارلاش زاۋۇدى ئۈچۈن كېرەكلىك ئېغىز ياپقۇچلارنى ياسايدىغان سېخ ئىشلەيدۇ. بېكار ئولتۇرالمايدىغان، تەن ساقلىغى ياخشى مۇيسىپىتلەر ئوز ئىختىيارى بىلەن موشۇ سېخلاردا ئىشلەيدۇ. ئۇلار تاپقان كىرىمنىڭ يېرىمىنى مەدەنىي فوندقا ئوتكۈزىدۇ، ژۇقۇرىدا تىلغا ئېلىنغان سوغىلار ئەينە شۇ كىرىمدىن خىراجەت قىلىنىدۇ.

ياشانغان كىشىلەردە تومۇ- پۇشقاق قەغىشلىك كوپ بولىدۇ. ھوكۇمىتىمىز بۇنىڭغىمۇ ئالاھىدە كوڭۇل بولۇۋاتىدۇ. مەسىلەن،— دەيدۇ ھايات ھەدە،— بىزنىڭ ئويىمىزدە تىبابەتچىلىكنىڭ بارلىق ساھالىرى بويىچە ئاغرىقلارنى داۋالاش ئىمكانىيىتى بار. شۇڭلاشقا قېرىلارنىڭ كوڭۇللىرى توق، قايغۇ- ھەسرىتى يوق.

شۇنى ئېيتىش كېرەككى، بۇ يەردە ياشانغانلار ئۈچۈن مەخسۇس كوتۇپخانا ئىشلەيدۇ. پاكىزە سەرەمجانلاشتۇرۇلغان كوتۇپخانىغا يۇمشاق كرېسلولار قويۇلغان. بۇ دەرگاھتا 180 كىشى ياشانغان ئادەملەر ئۈچۈن ئەستايىدىل كويۇنۇپ ئىشلىمەكتە. ئۇلارنىڭ ھەر خىل ئېھتىياجلىرىدىن چىقماقتا.

ئاخىرىدا ھايات ھەدە مېنى دىرېكتورنىڭ مۇئاۋىنى قوۋانىش ئېرسالىيېۋ بىلەن ئۇچراشتۇردى. ئۇ كىشىمۇ پارتىيەمىز بىلەن ھوكۇمىتىمىزنىڭ ياشانغانلارغا قىلىۋاتقان غەمخورلىغىنى تەكىتلىدى. مەن بىزنىڭ ئېلىمىزدا قېرىلارغا كورسىتىلىۋاتقان ئىلتىپاتنىڭ، ھورمەت ئىكرامنىڭ نە قەدەر ژۇقۇرىلىغىدىن رازى بولۇپ ئاتلاندىم.

جامال سۇلتانبېكوۋا.

ئالمۇتا.

قېرىلار ئاشخانىدا. سۇرەتنى چۈشەرگەن س. قالىيېۋ.

دوختۇر، ئالىم، پېداگوگ

ئالمۇتا دولەت تىببىي ئىنستىتۇتىنىڭ پېشقەدەم ئۇستازلىرىدىن بىرى بولغان شايىم ئاكا گەپنى بۇگۈنگە نىسبەتەن تارىخ ھېساپلانغان ئوتمۇشتىن باشلىدى. ئوتتۇرا بويلۇق، تولۇق كەلگەن، كەڭ ماڭلاي، بۇغداي ئوڭلۇق، چاچلىرىنىڭ تەڭدىن تولىسى ئاقارغان ئەلىلىك بەش ياشلاردىكى سالاپەتلىك بۇ ئادەم ژىپقا مارجان تىزغاندەك سوزلىمەكتە.

— مەن ئۇيغۇر رايونىنىڭ قىرغىز ساي يېزىسىدا تومۇرچى ئائىلىسىدە تۇغۇلغانمەن. دادام مۇخپۇل 1916- ژىلى لاشمانلىققا، كىچىك ئاقسۇدىن كەتكەنلەرنىڭ بىرى. ئۇ شۇ چاغدىكى ئامانباقى، ئۇلاتا دېگەن قوشاقچىلار بىلەن بىللە كېتىپ، ئامان قايتىپ كەلدى.

دادام بىزگە ئەشۇ قوشاقچىلارنىڭ لاشمانلىقتا ژۇرۇپ چىقارغان قوشىغىدىن:

ئاسماندا ئۇچۇپ ژۇرگەن،
بوڭ- بوڭ قوڭغۇز ئەمەسمۇ.
بالىلارنى تۇتۇپ بەرگەن،
ئازات توڭغۇز ئەمەسمۇ.
ئوستەڭ بويى سۇزۇك تاش،
ماڭغانلارنىڭ كوزى ياش.
بۇ پەرماننى چىقارغان،

نىكولاي زالىم باغرى تاش- دەپ ئوقۇپ بېرەتتى... دادام پادىشا زامانىسىنىڭ مۇدھىشلىگىنى ئەينە شۇ لاشمان ۋاقەسى مىسالىدىن ئېلىپ سوزلىگەندە، دايىم كوز ياش قىلاتتى. ئوزىگە ئوخشاش يوقسۇللارغا بەخىت- سائادەت ئاتا قىلغان لېنىن پارتىيەسىگە، سوۋېت ھوكۇمىتىگە چەكسىز مىننەتدارلىغىنى ئاغزىدىن چۈشەرمەتتى.

ھەقىقەتەنمۇ بۇ چاغدا بايلارنىڭ بالىلىرى قېلىپ، كەمبەغەلنىڭ بالىلىرى شۇ چاغدىكى قازى، بولۇسلارنىڭ خوشامەتچىلىگى، رەھىمسىزلىگى تۇپەيلى لاشمانلىققا كەتكەن ئىدى. ئۇلارنىڭ تەڭدىن تولىسى خاڭلاردا ئولۇپ كېتىپ، ئاھايىتى ئاز قىسمى ئامان قايتقان. دادام قايتىپ كېلىپ، يەنە تومۇرچىلىگىنى قىلىپ ژۇرگەندە، ئۇلۇق ۋەتەن ئۇرۇشى باشلىنىپ كېتىدۇ. بۇ چاغدا مەن 13 ياشلاردا ئىدىم. دادامنىڭ يېشى چوڭلاردىن ھېساپلانسىمۇ مەيدانغا بېرىشقا ھەر ۋاقىتتا تەييار ئىكەنلىگىنى بىلدۇرۇپ، بىر نەچچە قېتىم سورىنىدۇ. لېكىن ئارقا سەپتە تومۇرچىلىك مۇھىم ئىشلاردىن ھېساپلىناتتى. ئېخچىلا يادىمدا، شۇ ئازاپ- ئوقۇبەتلىك كۈنلەردە دادامنىڭ دۇكىنىدا رۇس ئاياللىرى كورۇك بېسىپ، بازغان سوقۇشاتتى. ئۇلار ئوغاق، چالغا، كەتمەن، ئارا ۋە باشقا دېخانچىلىق سايمانلىرىنى ياساتتى.

سوۋېت ھوكۇمىتى دەۋرىدە ئوقۇش- ئاقارتىش ئىشلىرىغا كەڭ يول ئېچىلغانلىغىدىن مەمنۇن بولغان مۇخپۇل ئاكا تۇرمۇش ئېغىرچىلىغىنى ئوزى تارتىپ، بالىلىرىنى ئوقۇتتى. ئائىلىنىڭ چوڭ ئوغلى مۇختار ئۇلۇق ۋەتەن ئۇرۇشىغا ئاتلاندى. قىزى ئامىنەم ئوتتۇرا مەلۇمات ئېلىپ، رايونلۇق كومسومول كومىتېتىنىڭ سېكرېتارى ۋەزىپىسىگىچە كوتىرىلىپ، ياشلارنىڭ ئارىسىدا چوڭ ئىشلارنى ئېلىپ باراتتى.

50- ژىلى چونجا ئوتتۇرا مەكتىۋىنى تۇگەتكەن شايىم شۇ ژىلى ئالمۇتىغا كېلىپ تىببىي ئىنستىتۇتىنىڭ داۋالاش فاكۇلتېتىغا ئوقۇشقا چۈشۈپ، 1956- ژىلى ئىنستىتۇتنى قىزىل دىپلوم بىلەن تۇگەتتى.

ياشلىق تىرىش، تىرماش، ھارماي ئۇگەن،
بىلىمنىڭ دېڭىزى قايناق ۋە چوڭقۇر.
نادانلىق ئۇ ھەممىنى بىلدىم دېگەن
كورۇپ ۋاراقلاپلا بىر قۇر،- دېگەن ل. مۇتەللىپنىڭ ئوتلۇق مىسرالىرى شايىم ئىسمايىلوۋنى يەنىمۇ چوققىلارغا چاقىراتتى... ئۇنىڭ ئاسپىرانتۇرىغا چۈشۈپ ئوقۇش مەخسىتى بار ئىدى. لېكىن شۇ ۋاقىتلاردا دوختۇر يېتىشمەسلىگىنى نەزەردە تۇتقان ئۇ ئۇيغۇر رايونىغا بېرىپ ئىشلەشنى تەلەپ قىلدى.

ش. ئىسمايىلوۋ دەسلەپ چونجىدىكى رايونلۇق ئاغرىقخانىغا ئىشقا تەۋسىيە قىلىنغان بولسىمۇ، ئۇ چارىن يېزىسىنىڭ شۇ چاغدىكى ئەھۋالىنىڭ قېيىن ئىكەنلىگىنى ئاڭلاپ، چارىنغا باردى. ئۇ ئىككى ژىل جەريانىدا بىر تەرەپتىن تەجرىبىگە، ئىككىنچى تەرەپتىن كوپچىلىكنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى. شۇ مەزگىلدە ئۇ كوممۇنىستلار پارتىيەسى سېپىگە قوبۇللاندى. ئوز كەسپىگە ماھىر، كەمتار ژىگىت ئاز ئوتمەستىن ئۇيغۇر رايونىنىڭ مەركىزى چونجىدا رايونلۇق ئاغرىقخانىغا باش دوختۇر بولۇپ تەيىنلەندى.

بۇ لاۋازىمدا 64- ژىلنىڭ ئوكتەبىرىگىچە ئىشلەش جەريانىدا ش. ئىسمايىلوۋ پەقەت ئوز كەسپى بىلەنلا ئەمەس، بەلكى باشقا ياخشى پەزىلەتلىرى بىلەنمۇ باشقىلارغا ئۇلگە بولدى. بىلىمىنى، تەجرىبىسىنى، كۈچ- جاسارىتىنى سەرىپ قىلىپ ئىشلىدى. رايونلۇق پارتىيە كومىتېتىنىڭ ئەزاسى بولۇپ سايلاندى. «ئەمگەكتىكى جاسارىتى ئۈچۈن» مېدالى بىلەن مۇكاپاتلاندى.

ئۇنىڭ تەجرىبىسىمۇ، ئىشلىگەن ژىللىرىمۇ، ئاسپىرانتۇرىدا ئوقۇش شەرتىگە مۇۋاپىق ئىدى. شايىم ئىسمايىلوۋقا ئاسپىرانتۇرىدا تىببىي پەنلەر دوكتورى رومان ئىۋانوۋىچ سامارىن رەھبەرلىك قىلىپ، ئوزىنىڭ غەمخورلىغىنى ئايىمىدى. بۇ ئىرشچان ياشقا بارلىق مۇمكىنچىلىكلەرنى تۇغدۇرۇپ بېرىشكە ھەرىكەت قىلدى. 1968- ژىلغا كەلگەندە ش. ئىسمايىلوۋ جامبۇل سوفور فوسفات زاۋۇدى ئىشچىلىرىنىڭ ھاياتىدىن كاندىداتلىق دىسسېرتاتسىيەسىنى مۇۋاپپەقىيەتلىك ياقلاپ، تىببىي پەنلىرىنىڭ كاندىداتى دېگەن ئاتاققا ئېرىشتى. شايىم ئىسمايىلوۋنىڭ كوپ ژىللىق جاپالىق ئەمگىگى يەنە باھالىنىپ، س س س ر سالامەتلىكنى ساقلاش ئەلاچىسى نامىغا ئىگە بولدى. 73- ژىلدىن تارتىپ بولسا دوتسېنت ئاتىغى بىلەن ئالمۇتا دولەت تىببىي ئىنستىتۇتىدا دەرىس بەرمەكتە.

شايىم ئاكىنىڭ ئىلمىي ئەمگەكلىرى ئارقا- ئارقىدىن تۇرلۇك گېزىت- ژۇرناللارغا بېسىلىپ كەلمەكتە. «سالامەتلىكنى ساقلاش» ژۇرنىلىغا بېسىلغان 20 دىن ئوشۇق ئاغرىقلارنى داۋالاش توغرىلىق تىببىي مەسلىھەت ماقالىلىرى ئەينە شۇلار جۇملىسىدىندۇر.

شايىم ئاكىنىڭ رەھبەرلىگىدە كاندىداتلىق دىسسېرتاتسىيەنى مۇۋاپپەقىيەتلىك ياقلاپ، ئالىملار سېپىگە قوشۇلغان ئۈنچە ئادەم ئۇنىڭدىن مىننەتدار.

ش. ئىسمايىلوۋنىڭ ئومۇرلۇك يولدىشى جەمىلە ھەدە ماتېماتىكىدىن دەرىس بەرگۈچى ئۇستاز پېداگوگ. ئىككى ئوغلى شاھمۇرات بىلەن شاھمەردانلار ئالىي مەلۇماتلىق بولۇپ خەلىق ئېگىلىگىنىڭ ھەر قايسى ساھالىرىدا ئىشلىمەكتە.

ياش ئەۋلاتلارغا چوڭقۇر بىلىم بېرىپ زامانىمىز تەلىۋىگە لايىق كادىرلارنى يېتىشتۇرىۋاتقان پېداگوگ، ئالىم ش. ئىسمايىلوۋقا يەنىمۇ يۇكسەك ئىجادىي مۇۋاپپەقىيەتلەر تىلەيمىز.

م. ھەمرايېۋ.

قەلب ئىزھارى

دۇنيادا نېمە ياخشى

ئاتا ماكان قازاقىستانغا سالام! قەدىرلىك قېرىنداشلار، ھاياتىڭلارغا خوشاللىق، تېنىڭلارغا سالامەتلىك تىلەيمىز. خىزمىتىڭلار مۇۋاپپەقىيەتلىك بولسۇن.

كۆپتىن بۇيان سىزلەر بىلەن ئالاقە قىلىشنى خالايتتىم. يېقىندا ھەربىي سەپتىن قايتىپ يېزامغا كەلدىم. ئامان- ئېسەن ئائىلەمگە قايتىپ، ئۆزەمنى ئانىدىن قايتا تۇغۇلغاندەك ھىس قىلماقتىمەن. بىر يېرىم يىلدەك ئۇرۇشتا بولدۇم. ئەندى مەن «دۇنيادا نېمە ياخشى» دەپ سورىغانلارغا «ئۇرۇشنى كورسەتمىسۇن، تېچلىق ھەممىدىن ئەلا» دەپ جاۋاپ بېرىمەن.

سىلەرنىڭ مەملىكەت دۇنيادا ئۇرۇشنىڭ ئالدىنى ئېلىش مەخسىتىدە ئىزچىللىق بىلەن كۇرەش قىلماقتا.

يېقىندا ئاياز دېگەن دوستۇمنى قازاقىستانغا ئوقۇشقا ئۇزاتتۇق. بۇ ئىرانىدىكى كوپلىگەن ياشلارنىڭ ئارزۇسى. ئايازنىڭ قەدىمى ئۇگۇشلۇق بولسا، بىزلەرنىمۇ چاقىرتار.

ئەندى ئۆزەم ھەققىدە: مەن ناسىپ ئوغلى جامالىدىن بولىمەن. ژىگىرمە ئۈچ ياشتىمەن. لىتسىيى تامامىلىنىدىمەن. يەنىمۇ ئىلگىرىلەپ ئوقۇش ئىستىگىم بار. قازاق ئەدەبىياتىنى سويۇپ ئوقۇيمەن. شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ سىزلەر ئەۋەتكەن كىتاپ ئۈچۈن تەكرار رەخمەت ئېيتىمەن.

ئۈكىڭىز جامالىدىن.
ئىران.

ژۇرىگىمىز ژۇت بىلەن بىللە

ئۇلۇق ۋەتىنىمىزنىڭ ھورمەتلىك گىراژدانلىرى!

بىز سىلەردىن ژىراقتا بولساقمۇ، قەلبىمىز سىلەر بىلەن بىللە. سىلەرنىڭ بەختىلىك ھايات كەچۈرۈپ، ئىشىڭلارنىڭ ئۈنۈملۈك بولۇشىغا چىن ژۈرەكتىن تىلەكداشمەن. لېنىن كورسەتكەن يول بىلەن مېڭىۋاتقان سوۋېت خەلقى بەختىلىك. ھەممىڭلارنى چىن قەلبىمدىن سويىمەن.

مۇرات چىمكېنتلى.
ئامېرىكا قوشما شتاتلىرى.

بىز نېمىگە مۇختاجىمىز

ھورمەتلىك تەھرىرات خادىملىرى!

بىز ئانقارا شەھرىدە ئوتتۇز ئويلۈك قازاق ۋە كوپلىگەن ئۇيغۇر، ئوزبەك، قىرغىزلار ئىستىقامەت قىلىمىز. ستامبۇل شەھرىدە قازاقلارنىڭ ژۇتداشلار جەمىيىتى بار. ئانقارادىمۇ يېقىندا بىر جەمىيەت قۇرۇشنى كوزلەۋاتىمىز. بىزنىڭ ياشلىرىمىز كوڭۇللۇك كەچلەرنى ئوتكۈزۈپ تۇرىدۇ. شۇلارغا قازاق ناخشىلىرى، دومبىرا كېرەك، موشۇلارنى تېپىپ ئەۋەتىشىڭلارنى سورايمەن.

«ئاباي ناخشىسى»، «قىز جىبېك»، «ئالدار كوسې» ئوخشاش كىنو فىلىملىرىدىن ۋىدىو فىلىم چۈشۈرۈپ ئەۋەتسىڭىزلار ئوزىمىز كوپەيتىپ ئالار ئىدۇق.

قازاق ناخشىچىلىرى- قايرات بايبوسىنوۋ، ئېرمېك سېركېبايېۋ، مايرا ئىسقاقوۋالارنىڭ سەنئىتى بىلەن تونۇشقىمىز كېلىدۇ.

«بىزدىك ۋەتان» گېزىتىنىمۇ ئەۋەتىڭلار، ئىمكانىيەت بولسا، كورۇشەرمىز، ئامان بولۇڭلار قېرىنداشلار.

جۇنىس راقىي ئوغلى.
ئانقارا.

بېرلىندىكى بىر ئاخشام

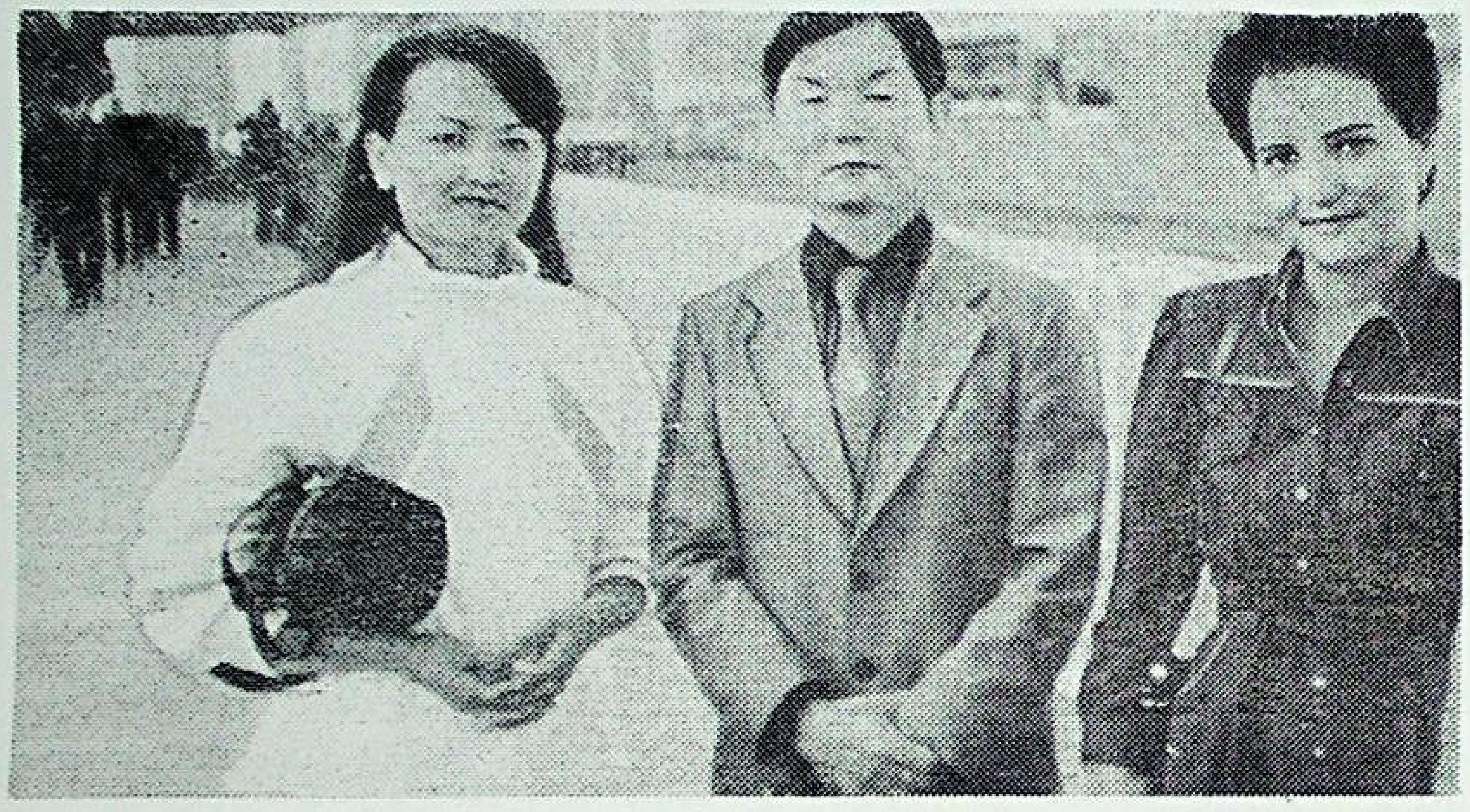

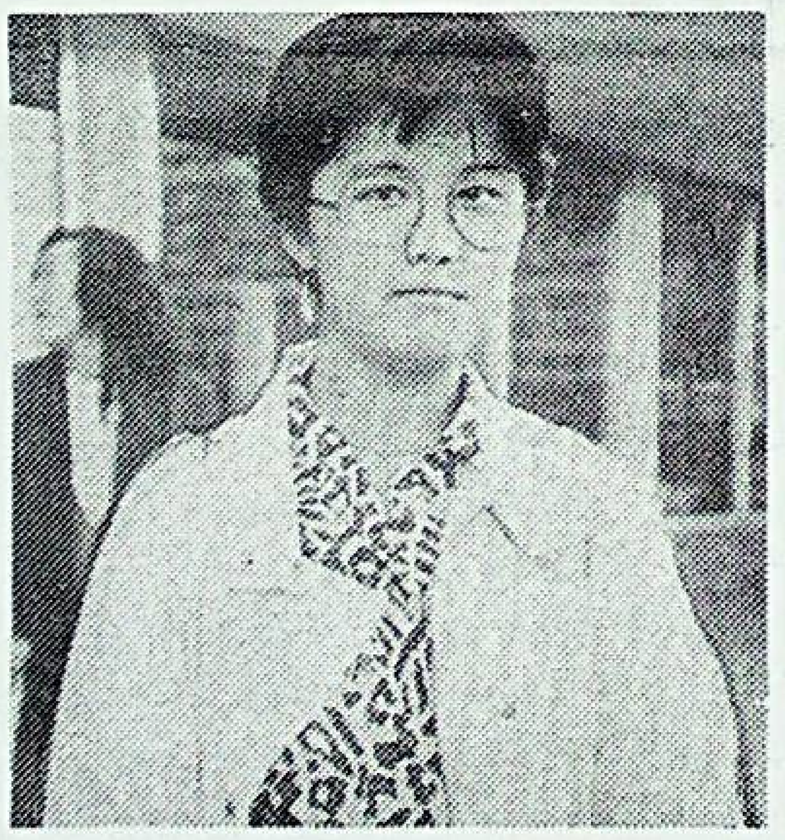

سۈرەتلەردە: (ژۇقۇرىدا) قازاقىنىڭ ئاباي ناملىق ئوپېرا ۋە بالېت تېئاترىنىڭ ئارتىسلىرى ئۇرجامال ئۇسپانبايېۋا (سولدا)، زۇھرا ئابدۇللىنا غەربىي بېرلىندا ئىستىقامەت قىلغۇچى ئارسلان توسىن بىلەن بىللە. (توۋەندە) ئوپېرا كورۇشكە كەلگەن ياش ۋەتەنداشلىرىمىزنىڭ بىرى.

كۈز كۈنى ئېدى. بۇنداق كۈنلەردە يامغۇر- يېشىن، تۇمان بولۇپ تۇرىدىغان بېرلىن بىزنى ئوچۇق ئاسمىنى بىلەن كۈلۈپ قارشى ئالدى. مەن فېستىۋالغا ئاتلانغان قازاق ئوپېرا تېئاترى بىلەن بىللە بارغان ئېدىم. غەربىي بېرلىندە بىر قىسىم قازاقلارنىڭ ياشايدىغانلىغىنى بىلەتتىم. ئۇلارنى بىزنىڭ تېئاتر سپېكتاكىللىرىغا كېلىدۇ، دەپ ئويلىدىم. گېرمانىيە فېدېراتىۋ جۇمھۇرىيىتىدە قازاقلار كوپ، ئۇلارمۇ كېلەر، ئىلگىرى كورۇشمىگەن ۋەتەنداشلار بىلەن تونۇشۇپ، ھال- ئەھۋالىنى بىلەي، بۇنىڭدىن كېيىن مەدەنىي ئالاقە قىلىش ھەققىدە سوزلىشەي، دېگەن نىيەت بىلەن بارغان ئېدىم.

تېئاتر سپېكتاكىللىرى دېرېزدىندە باشلاندى. بىز شەھەرگە يېتىپ كېلىشىمىز بىلەنلا بېرلىندىكى قازاقلار تېلېفون بېرىشكە باشلىدى. «قاچان كېلىسىلەر؟ كۈتۈپ ئولتىرىمىز!» دېيىشىپ تاقەتسىزلىنىشتى ئۇلار. بېرلىنگە كېلىپ، مېھمانخانىغا جايلىشىپ ئۈلگۈرمىشىمىزگىلا شەھەردىكى قازاقلار توپ- توپ بولۇپ كېلىشكە باشلىدى.

— ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم، ئامان- ئېسەن كەلدىڭلارمۇ؟

— سىلەر قايسى شەھەردىن؟

— بىز غەربىي بېرلىندىن.

— سىلەرچۇ؟

— بىز ميۇنخېندىن كەلدۇق.

— سىزمۇ شۇنداقمۇ؟

— بىز گامبۇرگتىن.

— بېرلىندە بولغان 3 كۈن جەريان ئەنە شۇنداق ئوتتى. بىرىنىڭ ئارقىسىدىن بىرى، ئوي ئىچى، بالا- چاقىسى بىلەن كېلىشتى. ئۇلار كەچ كىرگىچە بىز بىلەن بىرگە بولۇپ، ئاندىن كېتىشتى. «ئوز ئېلىنىڭ ئادەملىرىنى سېغىنغان ئېكەندە»- دېدى تېئاترنىڭ ئارتىسى قانات ئومارباييېۋ.

بىبىگۈلنىڭ قېشىدا بىر توپ ئادەم. باقىتنى، مۇراتنى، ئالمانى، ھەممىسىنى ئادەملەر ئوراپ ئالغان. سوئال ئۈستىگە سوئال. «ئاۋۇلدا توي بولامدۇ؟»، «قانداق ئويدە تۇرىسىلەر؟»، «باللار قازاقچە ئوقۇمدۇ ياكى رۇسچىمۇ؟» دېيىشىپ ھەممىنى ئېنىق بىلگۈسى كېلىدۇ.

... «ئاباي» ئوپېراسى قويۇلۇۋاتىدۇ. ئايدارنىڭ تويى. بىر توپ ئوسسۇلچى ژىگىتلەر ئوقتەك ئېتىلىپ سەھنىگە چىقىشتى. ئۇلار بەيگىگە چىققان ئاتلىقلار ھەرىكىتىنى ئېپادىلىمەكتە. گۈلدۇراس ئالقىشلار ياڭرىدى. ئەندى بىر ۋاقىتتا قوش ئېتەك كويىنەك، قىزىل يەڭسىز كەمزول كىيىپ، بىر جۈپ ئۇرۇم چاچلىرىنى لەپىلدىتىپ، چىرايلىق قىزلار تولغىنىپ ئۇسسۇلغا چۈشۈشتى.

مەن تاماشىبىن قېرىنداشلارغا قارىدىم. ئۇلارنىڭ بارلىق دىققىتى سەھنىدە. «نېمە دېگەن ئەجايىپ مۇزىكا!، نېمە دېگەن نەپىس ھەرىكەتلەر، يېقىملىق ناخشا، پۈتۈن قازاق دالاسى كوز ئالدىڭغا گەۋدىلىنىۋاتقاندەك». مەن ئۇلارنىڭ چىھرىدىن ئەنە شۇنداق تەسىراتلارنى كورگەندەك بولدۇم.

— بىزنىڭ كوپچىلىگىمىز چەت ئەللەردە تۇغۇلغان. ئوز ۋەتىنىمىزدە تۇغۇلغانلار ئاز. ئىلگىرى خەلقىمىز قانداق كىيىنگەن، كىگىز ئوي قانداق بېزەندۈرۈلگەن، ياشلارنىڭ ئويۇن- تاماشىلىرى قانداق ئوتكەن، ئەنە شۇلارنىڭ بارلىغىنى دەسلەپ مانا شۇ سەھنىدىن كورۇۋاتىمىز،- دەيدۇ فازىل دېگەن ژىگىت.- ئەجايىپ نەرسىلەرنى كوردۇق!

غەربىي بېرلىن ئۇنىۋېرسىتېتىنى تاماملاش ئالدىدا تۇرغان ئومىرخان ئالتىن دېگەن ژىگىت ئوز سىرىنى توكۈۋەتتى.- ئوقۇشۇم تامام بولۇشى بىلەنلا قازاقىستانغا ئاسپىرانتۇرىغا بارغۇم كېلىدۇ. ئۇ يەرگە بارغاندا بىلىم ئېلىشتىن تاشقىرى قازاق خەلقى ھاياتىدىكى بارلىق ياخشىلىقلارنى ئوز كوزۇم بىلەن كورۇپ، ئوز قۇلۇغۇم بىلەن ئاڭلىسام دەيمەن. بىزنى ئەزىزىڭلاردىن سىرت قالدۇرماڭلار، ياردەم قىلىڭلار.

— مېنىڭمۇ ئوسمان، ئامىنە دېگەن ئىككى بالام ئۇنىۋېرسىتېتتا ئوقۇيدۇ،- دەپ گەپكە ئارىلاشتى مۇھەممەد ئوز تۇرك.- مانا، نىغمەتنىڭمۇ دىنا، ئايۇپ دېگەن باللىرى بار. ئارسلان توسىننىڭ ئېلھام، ئورخان، تۇركان ئاتلىق باللىرى خىزمەت قىلىدۇ. باشقا باللارمۇ بار. ئەنە شۇ باللارنىمۇ قازاقىستان بىلەن تونۇشتۇرساق دەپ ئارمان قىلىمىز. ھازىر ئۇلارنىڭ ئوز خەلقى ھەققىدىكى چۈشەنچىسى ئاز. ئانا تىلىنىمۇ ياخشى بىلمەيدۇ. ۋەتىنىدىكى ياشلار بىلەن خەت يېزىشىپ، كىتاپ، پلاستىنكا ئېلىشىپ، ۋاقتى كەلسە يۈز كورۇشۇپ تۇرسا ئوز تىلىنى ئۈگىنىپ كېتەر ئېدى. بىز «ۋەتەن» جەمىيىتىنىڭ بۇنىڭغا كوڭۈل بولۇشىنى سورايمىز. بۇ پىكرىنى ھەممە ۋەتەنداشلىرىمىز تەكىتلەپ ئېيتىشتى. سوھبەتنىڭ ئاخىرى مەجلىسكە ئۇلاشتى.

«بىر جان- سارا» سپېكتاكلى قويۇلماقتا. بىز تونۇشقان ژۇتداشلار يەنە ژىغىلىشتى. ئويۇندىن كېيىن تېئاتر ئارتىسلىرى، رەھبەرلىرى كەڭ بىر زالدا گېرمانىيەدىكى قازاقلار بىلەن ئۇچراشىش ئوتكەزدى. تېئاتر رېپېرتۇئارى، ياش ئارتىسلار ۋە باشقىلار ھەققىدە سوز بولدى. «ۋەتەن» جەمىيىتى تەرىپىدىن قىلىنغان ئىشلار، بۇ ھەقىدىمۇ ئىستەك- ئارزۇلار ئېيتىلدى.

— ئەھۋال بۇنىڭدىن 10- 15 ژىل ئىلگەركىدەك ئەمەس، ھازىر قازاقىستان بىلەن ئالاقە قىلىشنى ئۈگەندۇق،- دېدى ئارسلان توسىن.

— ئېلىمىزدىن بىرەرسى كەلسە ئىزدەپ بېرىپ كورىشىمىز. دەم ئېلىشقا چىققاندا قازاقىستانغا بارغىمىز كېلىدۇ. مەن ئىككى قېتىم بېرىپ كەلدىم. ئوتكەن ژىل ئايالىم ئۇرساغىي ئىككىمىز بىللە بېرىپ كوپ يەرلەرنى كورۇپ، مېھمان بولۇپ قايتتۇق. ئىنتايىن مىننەتدار بولدۇق. بىزنىڭ ئوتىنىدىغىنىمىز قازاقىستاندىن تۇرىستلار، ھەرخىل ئومەكلەر، سەنئەت ئەھلى كەلسە بىز بىلەن ئۇچراشماي كەتمىسە. باللارنى ئوقۇشقا ئەۋەتىش مەسىلىسى ياخشى يولغا قويۇلسا. بىزگە گېزىت، كىتاپ، ژۇرناللار، بولۇپمۇ قازاق يازغۇچىلىرىنىڭ ئېمىس تىلىدىكى ئەسەرلىرىنى كوپلەپ ئەۋەتسەڭلار. ئۇنى ھەممىسى ئوقۇيدۇ.

كەلگەن مېھمانلار بىبىگۈل تولېگېنوۋا، روزا جامانوۋا، ئالما ئوسپانوۋا، ئېرمېك سېركېبايېۋ ۋە باشقا سەنئەت ئەربابلىرى بىلەن سوھبەتلەشتى. بىزنىڭ ئارتىسلىرىمىز بېرلىنلىق ياشلار بىلەن تونۇشتى.

يېرىم كېچىدە تېئاتردىن چىقتۇق. ژۇتداشلىرىمىزنىڭ بىزدىن ئايرىلغۇسى كەلمەيتتى. «ژۇتقا سالام ئېيتىڭلار، سىلەرنىڭ سەنئىتىڭلارنى كورۇپ بېشىمىز ئاسمانغا يەتتى. قازاقىستان تېخىمۇ يۈكسەلسۇن! يەنە كېلىڭلار!» ئەنە شۇنداق سوزلەر قايتا- قايتا ئېيتىلىپ، نەچچە قېتىم قول سىقىشلار داۋاملاشتى. كېچىدە مېھمانخانىغا قايتتۇق.

شۇندىن بېرى 4- 5 ئاي ۋاقىت ئوتتى. بىزنىڭ قېرىنداشلىرىمىزنىڭ ئەھۋالى ھازىر قانداق ئېكەن، ياشلارنىڭ ئوقۇشلىرى قانداق ئېكەن. بىز تەرەپكە كېلىدىغانلار بارمۇ، دېگەن ئويلار كېلىدۇ. خەت كۈتىمىز.

مۇسا دىنىشېۋ.

قېرىنداش جۇمھۇرىيەتلەردە

يېڭى بىنالار قەد كۆتەرمەكتە

تاشكەنت شەھىرى كۈندىن- كۈنگە ئۆزگىچە تۈس ئالماقتا. شەھەرنىڭ قايسىلا تەرىپىگە قارىماڭ، ئاسمان پەلەك قەد كۆتەرگەن ئىمارەتلەرگە كوزىڭىز چۈشىدۇ. شۇلارنىڭ بىرى، ئوتتۇرا ئازىيە تۆمۈر يول باشقارمىسى ئۈچۈن سېلىنغان ئون ئۈچ قەۋەتلىك ئەخباراتلارنى ئاۋتوماتلارنىڭ ياردىمى بىلەن ئىشلەش مەركىزى بىناسىدۇر. شەھەرنىڭ ئەخمەت دانىش كوچىسىغا بولسا 240 ئائىلىگە مولچەرلەنگەن توققۇز قەۋەتلىك ياتاقخانا سېلىنماقتا. ھەممە جەھەتتىن قولايلىقلارغا ئىگە بولغان بۇ قۇرۇلۇش ئۇلۇق ئوكتەبرنىڭ 70 ژىللىغى نىشانلىنىدىغان كۈنگە قەدەر پايدىلىنىشقا تاپشۇرۇلماقچى.

سەئىد مۇخامېدوۋ باشقۇرىۋاتقان بىرىگادا ئەزالىرى چىلانزار ماسسىۋىدا 56 ئائىلىگە مولچەرلەنگەن يېڭى بىنانى پايدىلىنىشقا تاپشۇردى. ج. مۇسايېۋ رەھبەرلىگىدىكى بىرىگادا ئەزالىرى تاشكەنت دولەت تىببىي ئىنستىتۇتىنىڭ شەھەرچىسىگە توققۇز قەۋەتلىك بىنا سالدى. بۇ ستۇدېنتلارنىڭ ياتاقخانىسى بولۇپ، ئۇنىڭ ئاستىنقى قەۋىتىدە ئاشخانا، كىتاپخانا ۋە دەم ئېلىش ئورنى، ھويلىسىدا سپورت مەيدانى بار. سەمەرقەنت دەرۋازىسى مەھەللىسىگە قۇرۇلغان ھەر بىرىگە 43 ئائىلە سىغدىغان ئۈچ بىنامۇ پايدىلىنىشقا بېرىلدى.

ئەندى شەھەرنىڭ مەركىزىگە قۇرۇلۇۋاتقان 18 قەۋەتلىك بىنانىڭ قۇرۇلۇش ئىشىمۇ تاماملانماقتا.

پۈتكۈل ئائىلە بولۇپ دەم ئېلىش

ئۇش. (تاسس). قىرغىزستاننىڭ قارىسۇ رايونىنىڭ باشبۇلاق يېزىسىدا ئېچىلغان مەدەنىي- سپورت كومپلېكسىدا پۈتكۈل ئائىلە بولۇپ دەم ئېلىش مۇمكىن.

ئاتا- ئانىلار كىنو كورىۋاتقان ياكى بەدىي ھەۋەسكارلار كرۇژوكىدا شۇغۇللىنىۋاتقان چاغدا، بالىلار تېخنىكىلىق ئىجادىيەت كرۇژوكلىرىدا ھەر خىل نەرسىلەرنى ياسىشى، تەجرىبىلىك پېداگوگلارنىڭ رەھبەرلىگى ئاستىدا سۈرەت سىزىشى مۇمكىن. ئەندى تەن- تەربىيە بىلەن شۇغۇللىنىشنى خالىغۇچىلار ئۈچۈن بولسا سپورت زالى بار، بۇ يەردە تېنىس، ۋولېيبول، شاخمات ۋە باشقا سېكسىيەلەردە مەشغۇلاتلار ئوتىدۇ.

ئەتىياز تەپتىنى سەزمەكتە ...

م. زۇلپىقاروۋ

يايلاقتىكى شىكار

(ھېكايە)

ئاغىنىمىزنىڭ باجىسى ئىبەيدۇللام بىزنى خېلىدىن بېرى يايلاققا تەكلىپ قىلىپ ژۈرىدىغان. ۋاقتى- سائاتى يەتكەن ئىكەن، بىيىل ياز ئۇلارنىڭكىگە سەپەر قىلدۇق. ئىبەيدۇللام ئائىلىسى بىلەن ئالتە قاناتلىق كىگىز ئۆيگە جايلىشىپ سوۋخوزنىڭ بىر ئوتار قويىنى باقىدىكەن.

ماشىنىدا كوز باغلانغاندا مەنزىلگە يېتىپ باردۇق. بۇ ئاسى يايلىغىغا تەۋە جاي، كېچىسى ئەتراپ مەنزىرىسىنى بايقالمىدۇق. ئۇنىڭ ئۇستىگە «يول ئازاۋى...» دېگەندەك، ئۆزىمىزگىمۇ ھادىق يېتىپ، چاي، پاي، ئىچىپ، ژىراق- يېقىندىن پاراڭغا چۈشتۇق. مېھمان شەرىپىگە سويۇلغان قارا قوزىنىڭ گوشى ئاڭغىچە ۋايىغا يېتىپ پىشىپتۇ، تەمانىنا قىلىپ، يېتىپ قالدۇق.

ئويغۇق سىزىۋلمەي تۇرۇپ بەزمىگە چۈشكەن تورغايلار ساداسى، يە قورادىن چىقىرىلغان قوي- قوزىلارنىڭ مەرەشلىرى، يېنىمىزدىكى سايدا شوق، قىيغىتىپ ئاققان تاغ سۈيىنىڭ شاۋقۇنى سەۋەپ بولدىمۇ، ئويغىنىپ تاشقىرىغا چىقتۇق. گۈل كەشتىلىرى چېكىلگەن كوز يەتمەس ئوتلاقنىڭ ئۇ- بۇ يېرىدە كىگىز ئۆيلەر ۋە، ئوتلاپ ژۈرگەن مال- ۋاران بىزنى ئۆزىگە جەلىپ قىلدى. ئۇنىڭ ئېرىسىدا ھوسىمدەك ياپ- يېشىل قارىغايزارلىق تاغ- ئىدىرغا، ئۇتۇشۇپ كېتىدىكەن.

كوزۇم شۇندا تامدىن تاراش چۈشكەندەك، يېنىمىزدىلا پەيدا بولغان «ئاقتوشكە» چۈشتى. ئۇ بەئەينى بىزنى قارشى ئالغاندەك، يېقىنلاپ كېلىپ توختىدى. مەن «ئاقتوشكە» تىكىلىپ قاراپ قالدىم. قول- ئاياقلىرى تىك كەلگەن تايغاننىڭ باش ۋە يەلكە، ساغرىلىرى سىيادەك قارا، قوساق- قارنى بولسا ئاپپاق. تايغان مەيلىمنى بىر مەزگىل ئۆزىگە رام قىلدى. ھە، تېخى، ئۇنىڭ دۈپدۈگلەك يوغان كوزلىرىنى دېمەمسىز. شىگتىيىپ تىكىلگەن بېقىشلىرىدىن بىر كوچا ئارىلىقتىكى موشۇكنىڭ شەپىسىنى سېزىدىغان تۈرى بار. «تايشان دېگەن جانىۋارمۇ شۇنداق ئېسىل بولىدىكەن، يايلاققا يارىشىپتۇ»، دېدىم ئىچىمدە.

—ھە، مېھمان،— دەپ قالدى كەينىمىزدىن كەلگەن ساھىپخان،— تايغانغا بولەكچىلا تىكىلىپ قالدىڭىز، «مالغا قارىماي، بۇ يەردە نېمە لاغايلاپ ژۈرىدۇ؟» دەيسىزغۇ تايلىق. مالغا قارايدىغانلىرى باشقا، بۇ مېنىڭ ياردەمچىم. بۇنىڭ بىلەن بىز ماللارنى بىللە ئارىلايمىز، ئېپى كېلىپ قالسا، ئو ئولايمىز.

ساھىپخاننىڭ «ئو ئولايمىز» دېگىنى مېنى قىزىقتۇردى. چۈنكى ئىلگىرىمۇ ئۇ يايلاقتا پات- پات ئو ئولايدىغانلىغىنى ئېيتىۋېدى- دە. بىزنىڭ قىزىقىشىمىزنىڭ بىرىيېقى شۇ ئېدى. مۇمكىن، ئۇ ئەشۇ تايغاننى توشقانغا سالىدىغاندۇ، مۇمكىن، تۈلكە ئالدىغاندۇ.

شۇ ئويلار مېيەمدە كەزدىيۇ، كوزلىرىم بولسا ھامان تايغاندا.

ئاغىنەم شۇندا بىيل ئوت- چۆپنىڭ قانداقلىغى ھەققىدە سوراپ قالدى. ئىبەيدۇللام ئۇنىڭغا جاۋاپ بېرىۋاتاتتى، «ئاقتوش» بىردىن ئىدىر ياققا قولاقلىرىنى شىڭتايتىپ بىر دەقىقە تىكىلىۋالغاندىن كېيىن، قىيىندىن چىققان ساداقتەك ئۆزىنى ئاتتى.

—تۈلكە، تۈلكىنى كوردۇڭلارمۇ!؟— دېدى ھاياجىنىنى باسالمىغان ئىبەيدۇللام. كوزىمۇ ئوتكۈر ئىكەن ئۇنىڭ، ئاغىنەم ئىككىمىز قانچە سىنچىلاپ قارىمايلۇق، تۈلكە تۇرماق، ئەزبىرايى، قىمىرلىغان جاننى كورگەن بولساق.

قېنى، قايسىڭلار مىنگىشىسىلەر،— دېدى ئىبەيدۇللام بىرپەستىلا كىگىز ئوي قېشىدىكى دوم ياغاچتىن يېشىۋالغان ياۋداق ئاتقا توقۇم سېلىۋېتىپ،— تايغاننىڭ كارامىتىنى سىلەرگە كورستەي! ئاغىنەم مېنى «مىنگەش!» دەپ تۈرىۋالدى. تايغاننىڭ تۈلكە ئالغىنىنى كورمىۋېدىم، ئۆزەممۇ قىزىقچىلىقتا ئاتقا قانداق قارغىپ مىنگەشكىنىمنى كوز ئالدىمغا كەلتۈرەلمەيمەن. شۇندا ساھىپخان ئاتنى دېۋىتكىنىچە، ھوكىرەك تاشلىتىپ چاپتى. بىز تايغاننىڭ كەينىدىن ئىككى يۈز ماگدامچە يەرگە بېسىپ كەلدۇق. پەقەت شۇ چاغدىلا، يەرگە چاپلىشىپ دېگىدەك، قويۇندەك كېتىپ بارغان تۈلكىگە كوزۇم چۈشتى. تايغان تېخى خېلە ئۇزاقتا ئېدى. «پاھ بۇ تايغاننىڭ سەزگۈرلىگىنى ھە! شۇنچە ژىراقتىكى تۈلكىنى قانداق كورۇپ قالغاندۇ؟!»

نېمە ئالامەت بولدى، تۈلكىنىڭ ئىزى بىلەن كېتىپ بارغان تايغان: «سىنىمۇ قوغلاپ ئاۋارە بولمەنمۇ» دېگەندەك يالتىيىپ، يولنى تىكىگە- ئىدىر ياققا سالدى.

ئابلا، تايغان بولمىغۇر قېيىپ كەتتى! يېنىپ قالدى، كاساپەت!— ۋايىسىدىم مەن.

— سەۋىر قىلىڭ، مېھمان، تايغان يانغىنى يوق، بۇنىڭ كارامىتىنى كېيىن كورسىز،— دېدى ئۇ كوزلىرىنى تۈلكىدىن ئالمىغان ھالدا. «تۈلكە قاياقتا ژۈرىدىيۇ، تايغان قاياقتا. يەنە قانداق كارامىتى قالدى بېچارە تايغاننىڭ؟»— بۇ گەپنى ئېيىشىمغا چىقىرىشقا كوڭلۇم قىيمىدى. راستىنى ئېيتسام، بايىقى قىزغىن قەلبىم ئاگىلا بولۇپ، ئەنگۈشتەسىنى يوقاتقان كىشىدەك، بوشىشىپ قالدىم. بۇ كەمدە پۈت- قولىنى قولتۇققا قىسىپ دېگىدەك قېچىپ، جېنىنى جايلىغان تۈلكە يولنى ئادەتتىكىدەك قاپتال بويلاپ ئەمەس، تىكلەپ ئىدىر ئورىسىگە سالدى. «كوردۇڭىزمۇ؟»،— دېدى ئىبەيدۇللام ماختىنىش بىلەن ئوز پىكرىنى دەلىللىمەك بولۇپ. تەئەجۈپكى، ئېيتىشىچە، ئەشۇ پەيتتە تۈلكە بىلەن تايغان ئوتتۇرىسىدا سىرلىق ئويۇن باشلانغان ئىكەن. تۈلكىنىڭ ئەسلىدە ئالدى قوللىرى ئارتى ئاياقلىرىغا نىسبەتەن قىسقا بولغىنى ئۈچۈن ئورىگە قاچقاندا، ئۆزىگە ئۈچار قاناتتىن باشقىسىنى يەتكۈزمەسمىش. دەسلەپ ئۇنىڭ قاپتال بويلاپ قېچىشىدا گەپ بار ئىكەندە. بىكار تۈلكە دەمدۇ، مەخسەت- تايغاننى ئەتتەي ئىزىغا سېلىپ، مېلىكە قىلىپ چارچىتىش، ئۇ شىپقاپ كەلگىدەك بولسا، ئۆزىنى دەررۇ ئورىگە ئېلىپ قوتۇلۇش... تۈلكىنىڭ بۇ قۇۋلىغىدىن ئىلگىرىدىنلا ئۇچۇر ئېلىپ قالغان تەجرىبىلىك «ئاقتوش» ئەسلا ئۇنىڭ ئىزىغا چۈشمەي، يولنى چاسىغا تىكلەپ سالغىنى بېھودە ئەمەس... دېمەك، ھايۋانلار چېغىدا بىرى قوتۇلۇش، ئىككىنچىسى بولسا توتۇش ئۈچۈن قانداق چارە- تەدبىرلەر قوللىنايدۇ دېسىڭىزچۇ.

بىز ئىدىرنىڭ ئېتىگىگە ئۇلاشقىنىمىزدا ئىبەيدۇللام ئاتنىڭ تىزگىنىنى كەسكىن تارتىپ، چىپ توختاتتى-دە:

— مانا، قالغان تاماشىنى مەشەدە كورۇۋېرىڭ،— دېدى. تۈلكە ئۆزىچە «تايغاننى تېزەك تەردۈرۈپ قويدۇم» دېگەندەك، بېخۇدۇك ئورەدەپ كېتىپ باراتتى. «ھەي، كاساپەت، ئۇزاپ كەتتى، ئەندى بوي بەرمەيدىلا!»—دەيمەن ھەس-ھەس بولۇپ. ئارىدىن بىرەر مىنۇت ئوتتىمىكىن، گويا قورۇلغا ئالغاندەك، نىشاننى ئېنىق مولجاللىغان تايغان لىپ قىلىپ بەل ئېشىپ، تۈلكىنى گەجگىلەپلا چىقتى. قۇرغان پىلانلىرىنىڭ تارمار بولغانلىغىنى بايقىغان تۈلكە قاتتىق مەگدەپ بۇرۇلۇپ تۆۋەنگە قاچتى. تايغان تورت ئاتلاپلا تۈلكىنىڭ ئالدىغا ئوتتى. جانىۋار بۇرۇل تۈلكە ئەمەسمىكىن، كۈنمۇ تاغ چوققىسىدىن ئالقىپ چىقىۋېدى، ئۇنىڭ ئۇزۇن رەگدار تۈكلىرى تارۋىلىنىپ كەتتى. تايغاننىڭ دەرمەھەل ئۇنىڭ يەلكىسىدىن ئالماي، ئالدىغا ئوتۇپ كەتكىنىگە تەئەجۈپلەندىم. ئۆزىدىن ئەچچە ھەسسە زور ۋە دەھشەتلىك رەقىبىنىڭ بىردىن ئالدىدا پەيدا بولغىنىنى كورگەن تۈلكە قايرىلىپ ئورىگە قاچتى. «ئاقتوش» ھەيەل قىلماي، شىپقاپ كېلىۋېدى، تۈلكە قۇيرىغىنى بىردە ئوڭغا، بىردە سولغا تاشلىغىلى تۇردى. قۇيرۇق تاشلاش تۈلكىنىڭ ئاخىرقى ھىلىسى ئىكەندە. شۇنداق ۋاقىتتا بەزەن تەجرىبىسىز تايغانلار قۇيرۇق قوغلاپ، ئاساسىي يونىلىشتىن شارت ئېتىپ چىقىپ كېتىپ، تۈلكىنى ئۆزىدىن ئۇزاقلاشتۇرۇپ قويىدىكەن. «ئاقتوش» ئۇنىڭ ھىلىسىگە كوگۈل بولۇپ كەتمىدى. ئۇ تۈلكىنى يەلكىدىن ئالدى-، بىر سىلكىپ نېرى تاشلىدى. تۈلكە ژۇمىلاپ تۇرۇپ، يەنە قاچتى.

— ئابلاھۇئەكبەر، قويىۋەتكىنىنى! ھەجەپ بوشاڭلىق قىلدى!— دەۋەتتىم تاقەت قىلالماي.

— بوشاڭلىق قىلغىنى ئەمەس،— دېدى ئىبەيدۇللام كۈلۈپ،— ئوينىتىۋاتىدۇ! بىلمىسىڭىز، ھەممە تاماشە مانا مەشەدە!..

— ئوينىتىۋاتىدۇ، دەڭا! —ئاپىرىن ئەيلىدىم. دېمەك تۈلكىنىڭ بايا ئۆزىچە ئويياق- بۇ ياققا قۇيرۇق تاشلاپ، ھاماقەت قىلغىنى تايغاننىڭ غورۇرىغا تېگىپ، نۆۋەتتە ئۇما ئويناتماقچى بولۇپتۇدە. شۇندا تايغاننىڭ ئاغزىدىن بوشانغان تۈلكە بارلىق كۈچ-غەيرىتىنى ئاياق- قوللىرىغا ژىغىپ قېچىۋېدى، «ئاقتوش» ھاي-ھۇي دېگىچە يېتىپ باردى، بىراق، ئېمىشكىدۇ، ئېغىز سالمىدى. ئۇنىڭدىن قۇتۇلۇپ تۈلكە يەنە قاچتى. پەقەت شۇ ۋاقىتتىلا «ئاقتوش» ئويۇنغا چەك قويدى، ئۇچقاندەك بېرىپ تۈلكىنىڭ دۇمبىسىگە ئېغىز سالدى-دە، ئۈچ- تورت سىلكىپ، يەرگە ئۇردى. تۈلكە قىمىر قىلماستىن ياتتى. «ئاقتوش» ئەندى نېمە قىلىدىكىن؟» دېگەندەك، تىڭشاپ تۇردى.

— ئويۇن پۈتتى!— دېدى ئېتىنى ياڭلىۋاشتىن دېۋىتىپ چاپقان ئىبەيدۇللام. بىز بىر پەستە يېتىپ باردۇق. مەن ھاياجانلىنىش ئىلكىدە، ژۈرىگىم ئاغزىمغا تىقىلىپ، ئاتتىن يەرگە ئۆزەمنى ئاتتىم. بار ئامال، ھىلە- مىكرىنى ئىشلىتىپمۇ قوتۇلالمىغان تۈلكە ئاخىرى تىنىپ قاپتۇ. تۈلكە- تايغان ئويۇنىنىڭ فىنالى شۇنىڭ بىلەن ئاياقلاشتى. بىز ئاتلاندۇق.

— ھىلىگەرنىڭ قۇيرۇغى بىر تۇتام، دېگەن يەرلىرى موشۇ،— دېدى ئىبەيدۇللام تۈلكىنىڭ قۇيرۇغىدىن تۇتالماي، تېقىمغا بېسىپ. «ئاقتوش» مۇۋاپپەقىيەتتىن مەغرۇرلانغاندەك ئالدىمىزغا چۈشتى.

يايلاق مەنزىرىسىگە تويمىغان بىزنىڭ خوشاللىغىمىزنىڭ ئاخىرى شىكارغا ئۇلىشىپ، گويا تاغ چەشمە سۇلىرى بىر- بىرىگە قوشۇلۇپ ئۇلغايغاندەك بولدى.

تەھرىر ھەيئىتى

بىزنىڭ ئادرېس: 480100، س.س.س.ر، ئالمۇتا شەھىرى، پرولېتار كوچىسى 80. تېلېفونلار: 61–19–55، 61–18–53، 61–02–13. ئىنېكس 72877
Бизниң адрес: 480100, СССР, Алма-Ата, ул. Пролетарская 80, Казахское общество «Отан» (Редакция газеты «Биздин Ватан»). Индекс 72877.